

Kanton Bern
Canton de Berne

hallo-bern.ch
salut-berne.ch

Socijalna sigurnost

Sistem socijalnih osiguranja

Penziono osiguranje

Invalidnost

Nezaposlenost

Zdravstveno osiguranje i osiguranje u slučaju nezgoda

Porodilje i porodica

Socijalna pomoć

hallo-bern.ch

Informacije za dobar početak u novom mjestu stanovanja

Socijalna sigurnost

Sistem socijalnih osiguranja

Stanovnici Švicarske su osigurani od različitih rizika. Osiguranja pomažu, na primjer, ukoliko neko ostane bez posla ili se razboli. Osiguranja podržavaju takođe porodice i starije osobe.

Načelo

Socijalna osiguranja u Švicarskoj se finansiraju od strane građana. Pri tome važi princip solidarnosti: Većina stanovništva uplaćuje doprinose, dok pojedinci i određene grupe dobijaju finansijsku podršku. Socijalna osiguranja su u većini slučajeva obavezna. Iznosi za doprinose se direktno odbijaju od plate zaposlenih osoba. Poslodavci, samostalni preduzetnici i nezaposleni uplaćuju finansijski doprinos sami.

Novčane naknade

Socijalnim osiguranjima se podržavaju osobe u određenim životnim situacijama. Osiguranja isplaćuju dnevnice, penzije, dodatke ili preuzimaju određene troškove u slučaju bolesti i nesreća. Socijalna osiguranja su regulisana od strane države.

Kad se može dobiti podrška od osiguranja?

- U starosti, u slučaju smrti i invalidnosti (3 stuba: državne penzije (AHV/IV | AVS/AI), penziona kasa (berufliche Vorsorge | prévoyance professionnelle), privatna štednja za starost (private Vorsorge | prévoyance privée)
- U slučaju oboljenja i nesreće (Kranken- und Unfallversicherung)
- U slučaju materinstva (Mutterschaftsentschädigung)
- U slučaju nezaposlenosti (Arbeitslosenversicherung)
- Ako imate djecu dobijaju se porodični dodaci (Familienzulage)

Više informacija (linkovi, adrese, brošure, informacioni listovi)

www.hallo-bern.ch/hr/socijalna-sigurnost/sistem-socijalnih-osiguranja

Penziono osiguranje

Penzionim osiguranjem se garantuje penzionerima da će imati dovoljno sredstava za život u starosti. Švicarski penzioni sistem ima tri stuba: Starosno i porodično osiguranje / AHV (Alters- und Hinterlassenenversicherung, AHV | assurance-viellesse et survivants, AVS), penziona osiguranje od strane poslodavca, "penziona kasa" (Pensionskasse | caisse de pension) i dobrovoljna štednja za starost 3. stub (3. Säule | 3ème pilier).

Penziono i porodično osiguranje (1. Säule | 1er pilier)

Penziono i porodično osiguranje (Alters- und Hinterlassenenversicherung, AHV | assurance-viellesse et survivants, AVS) je državna institucija. Većina odraslih osoba moraju uplaćivati doprinose u ovo osiguranje. Doprinosi se uplaćuju svakog mjeseca direktno od plate. Poslodavac plaća polovinu od iznosa. Samostalni preduzetnici kao i osobe koje nisu u radnom odnosu trebaju se u vezi uplaćivanja doprinosa informisati u opštinskoj službi za socijalna osiguranja (AHV-Zweigstelle der Wohngemeinde | l'agence AVS de votre lieu de domicile). AHV isplaćuje penzionerima mjesečnu penziju. Iznos penzije zavisi od doprinosa koji su uplaćivani. AHV isplaćuje takođe penzije za supružnike i djecu od preminulih osiguranika. Sve osobe dobijaju "AHV - kartu" sa ličnim osiguravajućim brojem.

Penziono osiguranje kod poslodavca (2. Säule | 2ème pilier)

AHV penzija nije dovoljna da bi se nakon panzionisanja zadržao postojeći životni standard. Zato postoji i 2. stub, takozvana penziona kasa (Pensionskasse | caisse de pension) u koju se mora obavezno uplaćivati ukoliko se zarađuje određena godišnja plata. Doprinosi se odbijaju mjesečno od plate, a poslodavac je dužan uplati najmanje polovinu tog iznosa. Samostalni preduzetnici nisu dužni plaćati ove doprinose. Oni ih mogu dobrovoljno uplatiti i sami su odgovorni za to. Uštedjeni novac iz ove kase može se u starosti primati kao mjesečna penzija. Ali i cjelokupna suma se može dobiti kao jednokratna isplata. U određenim slučajevima novac iz ove kase može biti isplaćen i ranije: Ako osnujete privatno preduzeće, napustite Švicarsku za stalno i ako kupujete kuću ili stan za sopstvene potrebe.

Dobrovoljna štednja za penziju (3. Säule | 3e pilier)

Kod 3. stuba se radi o dobrovoljnoj privatnoj štednji za starost. Ova štednja se podstiče tako što se umanjuje porez ukoliko se uplaćuje na ime ove štednje. Štedjeti se može kod banaka ili osiguravajućih društava. Privatna štednja se preporučuje da biste u starosti imali finansijsku rezervu.

Dodatak penziji

Stariji ljudi, koji nemaju dovoljno novca za život uprkos penziji iz AHV i Pensionskasse, imaju u određenim uslovima pravo da podnesu zahtjev za dodatak penziji (Ergänzungsleistungen | prestations complémentaires). Zahtjev se podnosi u Opštinskoj službi za socijalna osiguranja. Jasno je definisano ko ima pravo na ovaj dodatak penziji. Dodaci penziji se finansiraju od strane poreskih obveznika.

Više informacija (linkovi, adrese, brošure, informacioni listovi)

www.hallo-bern.ch/hr/socijalna-sigurnost/penziono-osiguranje

Invalidnost

Ako neko iz zdravstvenih razloga duže vrijeme, potpuno ili djelomično, nije u situaciji da može raditi, ima pravo podnijeti zahtjev za finansijsku podršku od invalidskog osiguranja (IV | AI). Međutim, IV | AI ne isplaćuje samo novčanu pomoć. Ovo osiguranje podržava osiguranike i u drugim situacijama, naročito da poslije duže bolesti nađu posao.

Invalidsko osiguranje

Invalidsko osiguranje (IV | AI) je državna institucija. Većina odraslih osoba je dužna platiti doprinose. Doprinosi se uzimaju od zaposlenih svakog mjeseca, tako što se određeni iznos odbija od plate, poslodavac plaća polovinu tog iznosa. Samostalni preduzimači ili osobe bez radnog mjesta trebali bi da se informišu kod "AHV-Zweigstelle" u opštini u kojoj žive da bi saznali kako da uplate doprinose u ovo osiguranje.

Naknade iz invalidskog osiguranja

Pravo na zahtjev za naknade iz invalidskog osiguranja imaju osobe koje su u potpunosti ili djelomično nesposobne za rad iz zdravstvenih razloga, bilo fizičkih ili psihičkih, u trajanju od najmanje godinu dana. Invalidsko osiguranje isplaćuje naknadu u vidu mjesečne penzije. Penzija se isplaćuje samo u slučaju ako osiguranik zbog oštećenja zdravlja nije u mogućnosti da se integriše u radni proces. Prije toga IV podržava osobe sa invaliditetom u pronalaženju odgovarajućeg posla. Ukoliko se želi dobiti naknada od invalidskog osiguranja, u tom slučaju mora se podnijeti zahtjev kod Kantonalne IV službe Bern.

Dodatak penziji

Osobe koje nemaju dovoljno novca za život uprkos naknadama iz IV ili drugim naknadama (npr. penzija) takođe mogu u određenim okolnostima imati pravo na dodatne novčane prihode (Ergänzungsleistungen | prestations complémentaires). Zahtjev se podnosi u Opštinskoj službi za socijalna osiguranja. Jasno je definisano ko ima pravo na ovaj dodatak penziji. Dodaci penziji se finansiraju od strane poreskih obveznika.

Više informacija (linkovi, adrese, brošure, informacioni listovi)

www.hallo-bern.ch/hr/socijalna-sigurnost/invalidnost

Nezaposlenost

Svi zaposleni, koji žive u Švicarskoj, su osigurani u slučaju nezaposlenosti. Onaj ko ostane bez posla, dobiva tokom određenog vremenskog perioda finansijsku nadoknadu. Nezaposlena lica se moraju prijaviti u regionalni centar za zapošljavanje (RAV | ORP) da bi se dobila pomoć pri traženju posla.

Osiguranje u slučaju nezaposlenost

Osiguranje u slučaju nezaposlenosti (ALV | AC) je državna institucija i svi zaposleni ga uplaćuju. Mjesečne uplate za ovo osiguranje se odbijaju direktno od plate, a poslodavac pri tom plaća polovinu iznosa. Samostalni preduzimači se ne mogu osigurati kod ovog osiguranja. Osobe koje ostanu bez posla primaju od osiguranja za nezaposlene mjesečnu nadoknadu za platu (Arbeitslosengeld | allocation chômage). Kada će naknada biti isplaćena i koliko će iznositi ovisi od raznih faktora. Na primjer, koliko je nezaposlena osoba dugo radila ili iz kojeg razloga je ostala bez posla.

Postupak u slučaju nezaposlenosti

Ukoliko neko ostane bez posla, mora se što je moguće prije prijaviti u opštinu u kojoj živi. U idealnom slučaju to se uradi prije posljednjeg radnog dana, ali najkasnije prvog dana nezaposlenosti. Istovremeno se mora obavezno prijaviti kod nadležnog Regionalnog centra za zapošljavanje (RAV | ORP). U ovom centru će svi dalji koraci biti objašnjeni.

Regionalni centar za zapošljavanje

Regionalni centar za zapošljavanje (RAV | ORP) pomaže da se što brže pronađe novo radno mjesto. Savjetovanja su u ovom centru (RAV | ORP) obavezna ukoliko želite dobijati novčanu nadoknadu (Arbeitslosengeld | allocation chômage). RAV | ORP takođe nudi kurseve ili programe za zapošljavanje. Neki od tih kurseva su obavezni. I osobe, koje nikada nisu radile u Švicarskoj a traže posao mogu se prijaviti u RAV | ORP, s tim što one ne dobijaju nadoknadu.

Više informacija (linkovi, adrese, brošure, informacioni listovi)

www.hallo-bern.ch/hr/socijalna-sigurnost/nezaposlenost

Zdravstveno osiguranje i osiguranje u slučaju nezgoda

Osobe koje u Švicarskoj žive moraju imati zdravstveno osiguranje i osiguranje u slučaju nezgoda. Ova privatna osiguranja preuzimaju troškove u slučaju nezgode, bolesti ili trudnoće. Oba osiguranja se moraju zaključiti u prva tri mjeseca po doseljenju.

Zdravstveno osiguranje

Svi stanovnici Švicarske moraju nužno sami zaključiti zdravstveno osnovno osiguranje (Grundversicherung | assurance de base). Onaj ko se doselio u Švicarsku ima za to tri mjeseca vremena. Ukoliko se neko u tom tromjesečnom periodu razboli, troškove mu retroaktivno preuzima osiguranje. Osnovno osiguranje nude mnoga privatna zdravstvena osiguranja (Krankenkassen | caisses-maladies privées). Izbor zdravstvenog osiguranja je slobodan. Zdravstvena osiguranja moraju prihvatiti sva lica koja imaju prebivalište u Švicarskoj. Osiguranici plaćaju mjesečnu premiju. Visina premije se razlikuje u zavisnosti od toga kod kojeg ste osiguranja osigurani i za koju vrstu osiguranja ste se odlučili. Zato vrijedi uporediti više ponuda. Zdravstveno osiguranje se može promijeniti samo jednom godišnje (novembar). Osnovno osiguranje ne pokriva samo troškove kada ste bolesni, nego i u slučaju trudnoće i porođaja. Usluge su regulisane zakonom. Upozorenje: Troškove za liječenje zuba ili za kupovinu naočala najčešće morate platiti sami.

Osiguranje u slučaju nezgode

Zaposlene osobe, koje rade više od 8 sati sedmično, su automatski osigurane od nezgoda za vrijeme rada i u slobodno vrijeme. Ko radi manje od 8 sati nije osiguran od nezgoda u toku slobodnog vremena i mora se sam osigurati. Ovo se odnosi i na samostalne preduzetnike i sve osobe koje nisu u radnom odnosu. Osobe koje nisu u radnom odnosu moraju se osigurati u njihovom zdravstvenom osiguranju od nezgoda. Samostalni preduzetnici se mogu od nezgoda osigurati i kod nekih drugih osiguravajućih društava. Osigurana lica moraju plaćati mjesečne premije. Kod zaposlenih se premije odbijaju direktno od plate.

Smanjenje premije

Ako neko ne može platiti premiju za zdravstveno osiguranje, ima u nekim slučajevima pravo na smanjenje premije za osnovno osiguranje (Prämienverbilligung | réduction de primes d'assurance-maladie). Da bi se steklo pravo na smanjenje premije mora se svake godine do 31. decembra podnijeti zahtjev. Ukoliko se zahtjev odobri, onda se iduće godine plaća manja premija. Služba za socijalna osiguranja (Amt für Sozialversicherungen, ASV | Office des assurances sociales, OAS) pruža informacije o smanjenju premije i preuzima prijavu putem interneta.

Dodatno osiguranje osnovnom osiguranju

Uz osnovno osiguranje možete dobrovoljno zaključiti i dodatno osiguranje (Zusatzversicherungen | assurances complémentaires). Ovo osiguranje pokriva troškove koji nisu obuhvaćeni osnovnim osiguranjem kao što su, na primjer, stomatološke intervencije. Dodatno osiguranje nude skoro sva osiguravajuća društva za zdravstvo. Zdravstvena osiguranja odlučuju o tome da li će nekoga osigurati i pod kojim uslovima.

Više informacija (linkovi, adrese, brošure, informacioni listovi)

www.hallo-bern.ch/hr/socijalna-sigurnost/zdravstveno-osiguranje-i-osiguranje-u-sluaj-u-nezgod

Porodilje i porodica

Svako, ko ima djecu u Švicarskoj, finansijski je podržan kroz doplatke za djecu i dodatke za njihovo školovanje. Zaposlene žene imaju pravo na porodiljski dopust od 14 sedmica.

Nadoknada za porodilje

Žene koje su u radnom odnosu, za vrijeme porođaja imaju pravo da podnesu zahtjev za plaćen porodiljski dopust od 14 sedmica (Mutterschaftsurlaub | congé maternité). Za to vrijeme im se isplaćuje najmanje 80 posto plate. Nezaposlene ili žene koje nisu sposobne za rad, trebale bi se informisati u Kantolnoj službi za nadoknade (Ausgleichskasse des Kantons Bern | caisse de compensation du canton de Berne) o tome da li i one imaju pravo na podnošenje zahtjeva za ovu vrstu nadoknade. U ovim slučajevima postoje posebna pravila. Tokom prvih osam sedmica nakon porođaja majkama nije dozvoljen rad.

Dopust za očeve

Nakon rođenja djeteta očevi imaju pravo na dvije sedmice plaćenog dopusta. Za razliku od porodiljskog dopusta, njihov dopust je fleksibilan: može se iskoristiti odjednom ili u pojedinim danima. Međutim, ovo važi samo u roku od šest mjeseci od rođenja djeteta.

Porodični doplatak

Porodice koje imaju djecu podržane su finansijski dodacima za porodice (Familienzulagen | allocations familiales). Oni se isplaćuju za djecu do 16 godina starosti u vidu dječijeg doplatka i za mlade koji idu u školu do 25. godine kao dodaci za školovanje. Pravo na podnošenje zahtjeva imaju roditelji koji rade (takođe i samostalni preduzetnici), ali i roditelji koji ne rade i imaju malo novca na raspolaganju. Osobama u radnom odnosu se ovi dodaci isplaćuju uz mjesečnu platu. Detaljnije informacije daju poslodavci ili opštinske službe za socijalna osiguranja. Visina iznosa porodičnog dodataka je različita od kantona do kantona.

Više informacija (linkovi, adrese, brošure, informacioni listovi)

www.hallo-bern.ch/hr/socijalna-sigurnost/porodilje-i-porodica

Socijalna pomoć

Socijalna pomoć pomaže osobe koje nemaju dovoljno novca za život i ne dobijaju nikakva ili premalo finansijskih sredstava iz socijalnih osiguranja. Cilj je da te osobe što prije budu u mogućnosti da same brinu o sebi. Socijalna pomoć nije osiguranje nego podrška države.

Socijalna pomoć

Socijalna pomoć (Sozialhilfe | aide sociale) podržava sve osobe u Švicarskoj koje zapadnu u finansijske probleme. Ona pokriva osnovne životne troškove. Pored finansijske pomoći pružaju se i savjeti. Cilj je da osobe koje primaju socijalnu pomoć što brže budu ponovo ekonomski nezavisne. Socijalna pomoć se ne plaća nekom ko ima dovoljno finansijskih sredstava za život - kao što su nadoknade za nezaposlene, penzije, plate ili podrška od rodbine. Socijalna pomoć ne preuzima ni dugove. Primljeni novac se mora vratiti kad se opet bude imalo dovoljno finansijskih sredstava. Socijalna pomoć se finansira od strane poreskih obveznika.

Podnošenje zahtjeva za socijalnu pomoć

Svako, ko želi podnijeti zahtjev za socijalnu pomoć, treba da se javi u socijalnu službu opštine u kojoj živi (Sozialdienst | service social). Tu se moraju dostaviti sve informacije o primanjima i imovini. Nakon toga se zahtjev provjerava. Vlasti određuju individualnu visinu i vrstu podrške. Ako neko daje neistinite podatke ili nešto prikrije, podliježe krivičnom gonjenju. Socijalna služba ima mogućnost da daje naloge i postavlja uslove. Ako se ti uslovi ne ispune, socijalna pomoć može biti smanjena. Dolazak u savjetovalište je obavezan. Primalac socijalne pomoći je dužan da preduzme sve kako bi što prije poboljšao svoju situaciju.

Više informacija (linkovi, adrese, brošure, informacioni listovi)

www.hallo-bern.ch/hr/socijalna-sigurnost/socijalna-pomo